บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการนำเสนอเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ความหมายของการมีส่วนร่วมในการพัฒนา
2. แนวความคิดการมีส่วนร่วม และ
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง (2522 : 20) ได้อธิบายเรื่อง ของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกันนั้น จะต้องมีมากพอจนเกิดการริเริ่มโครงการหรือการปฏิบัติการ กล่าวคือจะต้องเป็นความเห็นพ้องกันของคนส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมปฏิบัติการนั้น ๆ เหตุผลเบื้องแรกที่คนเรามารวมกันได้ ควรจะต้องมีการตระหนักว่า ปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมดที่ทำโดย/หรือในนามกลุ่มนั้น กระทำผ่านองค์การ ดังนั้นองค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการได้

ส่วน เสน่ห์ จามริก และคณะ (2524 : 20) ได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของชาวชนบทว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของทุกฝ่าย และยังอาจเป็นการปูพื้นฐานความมั่นคงสำหรับวิวัฒนาการไปสู่การปกครองตนเองของท้องถิ่นได้ในบั้นปลายและได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เริ่มต้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมของแต่ละคนมีประโยชน์เกี่ยวข้องและสนใจเป็นเรื่อง ๆ ไป ข้อสำคัญกิจกรรมเหล่านั้นต้องสัมพันธ์กับความต้องการและปัญหาของชาวบ้าน

สำหรับ กรรณิกา ชมดี (2524 : 9) ได้สรุปคำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การร่วมมือของประชาชนไม่ว่าปัจเจกชน หรือกลุ่มบุคคลที่เห็นพ้องต้องกันและเข้ามารับผิดชอบเพื่อดำเนินการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการ โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์การเพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526 : 25) อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมว่า "เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเองและการที่สามารถที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และจำเป็นที่จะต้องยอมรับปรัชญาที่ว่า มนุษย์ทุกคนต่างปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างเป็นสุขได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของกลุ่ม ขณะเดียวกันจะต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและการชี้ทางที่ถูกต้อง"

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (ในทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, 2527 : 6) ได้ให้ความหมายและหลักการสำคัญเรื่องนโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาไว้ว่า "การมีส่วนร่วมหมายถึงกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำสนับสนุนและสร้างโอกาสให้กับประชาชนในชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มชน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน"

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (ในทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, 2527 :1 183) กล่าวว่า "การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่มซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุร้าวให้กระทำบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย"

สุจินต์ ดาววีระกุล (2527 :18) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า "การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการกระทำที่ประชาชนมีความสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อตัวประชาชนเองโดยให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อตนเองและมีส่วนดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ดังที่ปรารถนาหรือตั้งไว้ ทั้งนี้ต้องมิใช่เป็นการกำหนดกรอบความคิดจากบุคคลภายนอก"

อคิน รพีพัฒน์ (ในทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, 2527 : 320) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า "หมายความว่าให้ประชาชนเป็นผู้ค้นคิดปัญหาเป็นผู้ที่ทำทุกอย่าง ไม่ใช่เรากำหนดไปให้ว่าประชาชนเข้ามาร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งทุกอย่างต้องเป็นเรื่องของประชาชนที่คิดขึ้นมา"

แนวความคิดการมีส่วนร่วม

พัฒน์ บุณยรัตน์พันธ์ (2517 : 145) ได้พูดถึงการมีส่วนร่วมไว้ว่า "การมีส่วนร่วมของชุมชนจะต้องมีขึ้นโดยตลอด ตั้งแต่การวางแผนโครงการ การเสียสละกำลังแรงงาน วัสดุ กำลังเงิน หรือทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนนั้น

อา อี แคสเพอร์สันและเอ็ม ไบรท์บาท (R.E.Kasperson & M.Breitbat, 1969 : 3-4) ได้เสนอมาตราวัดระดับแรกของการจำแนกว่า การกระทำอะไรจึงจะถือเป็นการมีส่วนร่วมหรือไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม ซึ่งพอจะสรุปได้ 3 ประการคือ

1. การกระทำโดยแต่ละบุคคล มิใช่เป็นการกระทำโดยกลุ่มซึ่งอาจทำให้การวิเคราะห์หรือได้ข้อสรุปที่ไม่ถูกต้อง เพราะการแสดงออกของแต่ละบุคคลในกระบวนการมีส่วนร่วมนั้นจะเห็นได้ถึงค่านิยม ความรับรู้ และพฤติกรรมของแต่ละบุคคล กล่าวคือ กริยาที่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมก็คือ กริยาที่มีการแสดงต่อผลของการกระทำนั้นโดยตรงของแต่ละบุคคล

2. ความหนาแน่นของการกระทำ ซึ่งแสดงออกโดยการร่วมกระทำที่บ่อยครั้ง ระยะเวลาของกิจกรรมที่ยาวนานหรือมีความผูกพันและมีแรงจูงใจในการกระทำ

3. คุณภาพของการเข้าร่วม ซึ่งดูจากผลและผลการกระทบของการกระทำในเบื้องแรก เช่น ความรับผิดชอบ การตัดสินใจ การเปิดกว้างยอมรับความสามารถและความคิดเห็น มีการประเมินผล

โรเจอร์และชูเมคเกอร์ (Rogers and Shoemaker, 1971 : 316) ได้เสนอแนวความคิดที่พลังงานการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับตัวแปร ดังต่อไปนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลง
2. การชักจูงและการประเมินผล การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจ
3. การตัดสินใจที่จำยอมรับหรือปฏิเสธ อันมีผลจากการประเมิน
4. การสื่อสารเกี่ยวกับการตัดสินใจ
5. การกระทำจากการตัดสินใจ

ชาแปง (Chapin, 1977 : 317) ได้เสนอเครื่องชี้วัดระดับความร่วมมือของบุคคลหรือการมีส่วนร่วมของประชาชนทางสังคม โดยได้กำหนดระดับความสำคัญของการร่วมกิจกรรมของสมาชิกในองค์กรของชุมชน ดังนี้

1. การมีความสนใจและร่วมประชุม
2. การให้การสนับสนุนช่วยเหลือ

3. การเป็นสมาชิกและกรรมการ

4. การเป็นเจ้าหน้าที่

โดยได้ดูจากลักษณะต่าง ๆ ที่แสดงออก คือ การเป็นสมาชิกกลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ การบริจาคเงินทอง วัสดุ สิ่งของ และการเสียสละเวลาแรงงานการเป็นสมาชิกของคณะกรรมการและการเป็นผู้ดำเนินในกิจกรรมนั้น ๆ โดยตรง

กรรณิกา ชมดี (2524 : 13) ได้สรุปแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 10 แบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมประชุม (Attendance at Meeting)

2. การมีส่วนร่วมออกเงิน (Financial Contribution)

3. การมีส่วนเป็นกรรมการ (Membership on Committees)

4. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ (Position of Leadership)

5. การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์ (Interviewer)

6. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน (Solicitor)

7. การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค (Customers)

8. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่มหรือผู้เริ่ม (Enterpreneur)

9. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน (Employers)

10. การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์ (Material Contribution)

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2526 : 6) ได้เสนอความหมายและหลักการสำคัญเรื่องนโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา

หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิและองค์การอาสาสมัครรูปต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องรวมกันในเรื่องต่อไปนี้ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้คือ

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่จะเกิดขึ้นในชุมชนรวมตลอดจนความต้องการของชุมชน

2. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสรรสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน

3. ร่วมวางนโยบายหรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน

4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน

7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานโครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการ

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527 : 10) ได้สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรม
3. มีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 186) ได้กล่าวถึง เงื่อนไขของการมีส่วนร่วมอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. ประชาชนต้องมีอิสระภาพที่จะมีส่วนร่วม
2. ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม
3. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม

นอกจากนี้ยังอยู่กับเงื่อนไขต่อไปนี้คือ

1. ประชาชนต้องมีเวลา
2. ประชาชนต้องไม่เสียเงินทองมากเกินกว่าที่คาดว่าจะได้รับผลตอบแทน
3. ประชาชนต้องมีความสนใจ
4. ประชาชนต้องสามารถสื่อสารรู้เรื่องกันทั้งสองฝ่าย
5. ประชาชนต้องไม่รู้สึกกระทบกระเทือนต่อตำแหน่งหน้าที่หรือสถานภาพทางสังคม

นอกจากเงื่อนไขการมีส่วนร่วมแล้ว ยังได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมหลายระดับคือ

1. เป็นสมาชิก
2. เป็นสมาชิกที่เข้าร่วมประชุม
3. เป็นสมาชิกที่บริจาคเงินช่วย

4. เป็นกรรมการ

5. เป็นประธานกรรม

อคิน รพีพัฒน์ (2527 : 101) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ประการคือ

1. การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาตลอดจนแนวทางแก้ไข

2. การตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา

3. การปฏิบัติงานให้กิจกรรมการพัฒนาตามแผน

4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

ซึ่ง เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527 : 272-273) ได้แยกแยะภาพการระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท โดยจำแนกออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การวางแผนดำเนินกิจกรรม การลงทุนและปฏิบัติงานและการติดตามและประเมินผล สรุปว่าในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชนบทไทยนั้น จะมีส่วนร่วมในขั้นที่ 3 (การลงทุนและการปฏิบัติ) มากที่สุด และไม่ค่อยมีส่วนรวมในขั้นที่ 1 2 และ 4

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน (2518 : 23) ได้ศึกษาการดำเนินงานพัฒนาชุมชนที่ดำเนินการมาแล้ว 5 ปี เขตพัฒนาตำบลตะเคียนเลื่อน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ลักษณะสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพอจะสรุปได้ดังนี้

1. มีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม

2. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจการดำเนินงาน

3. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากร

4. มีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

5. มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา

6. มีส่วนร่วมในการคิดหาวิธีการแก้ไขปัญหา

7. มีส่วนร่วมในการวางแผน

8. มีส่วนร่วมในการประชุม

9. มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม

10. มีส่วนร่วมในการออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านปัญหา

11. มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการหรือบริหารงาน

12. มีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิก

13. มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ชักชวนหรือประชาสัมพันธ์

14. มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามกิจกรรมที่วางไว้

15. มีส่วนร่วมในการลงทุนหรือบริจาคเงิน ทรัพย์สิน

16. มีส่วนร่วมในการออกแรงหรือสละแรงงาน

17. มีส่วนร่วมในการออกวัสดุอุปกรณ์

18. มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาติดตามหรือประเมินผล

กรมการพัฒนาชุมชน (2519 : 5) ได้สรุปรายงานการวิจัยโครงการสารภี ตำบลขัวมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมเป็นสมาชิกโครงการมีลักษณะที่น่าสนใจบางประการดังนี้ ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุสูงมีแนวโน้มเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการจะมากกว่ากลุ่มประชากรที่มีอายุน้อย ผู้มีระดับการศึกษาสูงเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากกว่าผู้มีระดับการศึกษาต่ำ บุคคลที่สมรสแล้วเข้ามาร่วมเป็นส่วนใหญ่ บุคคลมีฐานะดีมีรายได้ครอบครัวต่อปีสูงเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากกว่าผู้มีฐานะด้อยกว่า และบุคคลที่จะเข้ามาร่วมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอยู่ในหมู่บ้านเป็นระยะเวลากว่า 20 ปี

ลัดดาวัลย์ อนุกูล (2522 : 40) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมในกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ของสตรีอาสาสมัครผลการวิจัยพบว่า ผู้มีอายุมากและรายได้ในขั้นดี ใช้เวลาเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครสังคมสงเคราะห์ได้มากกว่าผู้มีอายุน้อยและรายได้ต่ำ

สมนึก ปัญญาสิงห์ (2524 : 2) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในอำเภอศรีประจันต์ อำเภอสามชุก และอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การศึกษา มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้ประสบความสำเร็จได้

อารยา วัฒนกิจ (2526 : 39) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้สูง มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของศูนย์ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐจะมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สกนธ์ จันทร์รักษ์ (2528 : 63-71) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล จังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าครอบครัวที่มี

การติดต่อกับพัฒนากร ติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น และมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องศูนย์เยาวชน จะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล

อนุภรณ์ สุวรรณลทิศกร (2529 : 59-60) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลต่อโครงการสร้างงานในชนบท (กสช.) อำเภอชนบทจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า กรรมการสภาตำบลที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่มากร่วมกับโครงการ กสช. มากกว่ากรรมการสภาตำบลที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่น้อย และในทำนองเดียวกัน กรมการพัฒนาชุมชน (2529 : 67) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์กรสตรีในการพัฒนาชุมชน ศึกษาเฉพาะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน (กพสม.) ผลการวิจัยโดยสรุปพบว่า กพสม.ที่มีรายได้สูงจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทมากกว่า กพสม.ที่มีรายได้ต่ำ กพสม.ที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนมากครั้งจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทมากกว่า กพสม.ที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนน้อยครั้ง

พรศักดิ์ พัชรพจนาภรณ์ (2530 : 68) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมสหกรณ์การเกษตร ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์การเกษตรบ้านลาดจำกัด จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีการสหกรณ์การเกษตรมากจะมีส่วนร่วมมากกว่าสมาชิกที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีการสหกรณ์น้อย และสมาชิกที่มีทัศนคติที่ดีจะมีส่วนร่วมมากกว่าสมาชิกที่มีทัศนคติที่ไม่ดี